

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Львівський національний університет імені Івана Франка

Кафедра економічної теорії

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Завідувач кафедри економічної теорії

_____ проф. Островерх П.І.

31 серпня 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

“МІКРОЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ”

освітній рівень

галузь знань

спеціальність

спеціалізації

факультет

магістр

05 Соціальні та поведінкові науки

051 Економіка

“Бізнес-економіка”*, “Міжнародна економіка”*, “Економічна аналітика та бізнес-статистика”, “Економічна кібернетика”
економічний

* – для студентів цих освітніх програм курс читається англійською мовою

2022–2023 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни “Мікроекономічний аналіз” для студентів спеціальності 051 Економіка (спеціалізації “Бізнес-економіка”, “Міжнародна економіка”, “Економічна аналітика та бізнес-статистика”, “Економічна кібернетика”)

РОЗРОБНИК:

О.З.Ватаманюк, професор кафедри економічної теорії, доктор економічних наук, професор

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри економічної теорії економічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка

Протокол від 31 серпня 2022 р. № 1

© Ватаманюк О.З., 2022
© Львівський національний
університет імені Івана Франка, 2022

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Галузь знань 05 “Соціальні та поведінкові науки”	Вибіркова	
Модулів – 1	Спеціальність: 051 Економіка	Рік підготовки	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання		Семестр	
Загальна кількість годин – 120		1-й	1-й, 2-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 4,5	Освітній ступінь: магістр	32 год.	14 год.
		Практичні, семінарські	
		16 год.	8 год.
		Самостійна робота	
		72 год.	98 год.
		Індивідуальні завдання:	
		год.	
		Вид контролю:	
екзамен	екзамен		

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

- для денної форми навчання 40 % до 60 %;
- для заочної форми навчання 18,3 % до 87,1 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: ознайомити студентів з сучасними аналітичними засобами мікроекономічного аналізу і сформувати вміння застосовувати їх для аналізу важливих проблем ринкової організації.

Завдання:

- 1) поглиблення розуміння та практичного використання основних теоретичних концепцій мікроекономіки;
- 2) докладне ознайомлення з ключовими новітніми ідеями мікроекономіки початку XXI століття;
- 3) оволодіння сучасними засобами мікроекономічного аналізу для ухвалення ефективних рішень у сферах економіки та бізнесу.

Після завершення курсу студенти повинні

знати:

- основні закони, теорії та моделі сучасної мікроекономіки і усвідомлювати складність та динамічний характер її розвитку;
- особливості визначення ціни та обсягу виробництва за різних ринкових структур і розуміти підґрунтя наявних відмінностей;
- особливості ціноутворення за наявності ринкової влади і розуміти передумови та механізми використання широкого кола засобів цінової дискримінації;
- основні поняття та ідеї теорії ігор і розуміти складність ухвалення рішень у ситуаціях, коли результат безпосередньо залежить від рішень інших гравців;
- сучасні теоретичні концепції невдач ринку та ефективні підходи, спрямовані на розв'язання спричинених ними проблем;
- найважливіші новітні ідеї сучасної мікроекономічної науки і основні тенденції її розвитку;

вміти:

- розв'язувати задачі та аналізувати практичні ситуації на основі засвоєного теоретичного матеріалу;
- аналізувати реальні ситуації щодо ціноутворення на різні товари та послуги і пояснювати їх за допомогою інструментарію теорій досконалої та недосконалої конкуренції;
- використовувати базовий інструментарій теорії ігор для аналізу практичних прикладів стратегічної поведінки індивідів та фірм;
- аналізувати реальні проблеми, пов'язані з невдачами ринку і пропонувати теоретично обґрунтовані підходи для їх розв'язання.

Зміст навчальної дисципліни направлений на формування наступних компетентностей.

Загальні компетентності (ЗК).

ЗК 1. Здатність генерувати нові ідеї (креативність)

ЗК 2. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Фахові компетентності спеціальності (СК).

СК 1. Здатність застосовувати науковий, аналітичний, методичний інструментарій для обґрунтування стратегії розвитку економічних суб'єктів та пов'язаних з цим управлінських рішень.

СК 2. Здатність до професійної комунікації в сфері економіки іноземною мовою.

СК 7. Здатність обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання.

Отримані знання з навчальної дисципліни стануть складовими наступних програмних результатів навчання.

Програмні результати навчання (ПРН).

ПРН 1. Формулювати, аналізувати та синтезувати рішення науково-практичних проблем.

ПРН 2. Розробляти, обґрунтовувати і приймати ефективні рішення з питань розвитку соціально-економічних систем та управління суб'єктами економічної діяльності.

ПРН 3. Вільно спілкуватися з професійних та наукових питань державною та іноземною мовами усно і письмово.

ПРН 7. Обирати ефективні методи управління економічною діяльністю, обґрунтовувати пропонувані рішення на основі релевантних даних та наукових і прикладних досліджень.

ПРН 9. Приймати ефективні рішення за невизначених умов і вимог, що потребують застосування нових підходів, методів та інструментарію соціально-економічних досліджень.

ПРН 12. Обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання, враховуючи цілі, ресурси, обмеження та ризики.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Чиста конкуренція та чиста монополія

Тема 1. Фірма за умов чистої конкуренції. Максимізація прибутку у короткостроковому періоді: два підходи. Чисто конкурентна фірма у довгостроковому періоді. Чиста конкуренція та ефективність ринків. Крива пропозиції чисто конкурентної фірми у довгостроковому періоді.

Тема 2. Чиста монополія. Характерні риси монопольного ціноутворення. Економічні наслідки монополії. Роль чинника витрат. Варіанти урядової політики щодо монополії. Регулювання монополії. Суспільно оптимальна та справедлива ціна і їхні наслідки.

Тема 3. Ціноутворення за ринкової влади. Передумови цінової дискримінації. Вимірювання монопольної влади. Цінова дискримінація першого ступеня. Цінова дискримінація другого і третього ступеня. Міжчасова цінова дискримінація і ціноутворення у пікові періоди. Продаж товарів у комплекті.

Змістовий модуль 2. Олігополія. Основи теорії ігор

Тема 4. Монополістична конкуренція. Визначення ціни та обсягу виробництва за монополістичної конкуренції. Нецінова конкуренція. Диференціація продукту та реклама.

Тема 5. Олігополія. Загальний огляд олігополії. Недоліки показників концентрації. Дилема ув'язнених. Модель ламаної кривої попиту. Змовницька олігополія. Роль чинника інформації. Картелі. Інші моделі олігополії.

Тема 6. Основи теорії ігор. Рівновага на олігопольному ринку. Ігри та стратегічні рішення. Основні поняття теорії ігор. Домінантні стратегії. Стратегії максимуму. Повторювані ігри (на прикладі дилеми ув'язнених). Скінченна та нескінченна кількість повторень гри. Послідовні ігри.

Змістовий модуль 3. Невдачі ринку

Тема 7. Екстерналії. Ринкова рівновага за присутності екстерналій. Приватні підходи до розв'язання проблеми екстерналій. Теорема Коуза. Втручання держави для розв'язання проблеми екстерналій. Адміністративні підходи. Податки Пігу. Ринок прав на забруднення. Корегування позитивних екстерналій.

Тема 8. Громадські блага. Характеристики громадських благ. Змішані блага. Проблема зайців. Модель Ліндаля. Податок Кларка.

Тема 9. Проблема асиметрії інформації. Недостатня інформація покупців щодо продавців і навпаки. Проблема морального ризику. Проблема несприятливого вибору. Шляхи подолання асиметрії інформації. Сигнали ринку. Проблема взаємовідносин “замовник – агент”. Теорія ефективної заробітної плати.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Чиста конкуренція та чиста монополія												
Тема 1. Фірма за умов чистої конкуренції	14	4	2			8	14	2	1			11
Тема 2. Чиста монополія	14	4	2			8	14	2	1			11
Тема 3. Ціноутворення за ринкової влади	14	4	2			8	14	2	1			11
Разом за змістовим модулем 1	42	12	6			24	42	6	3			33
Змістовий модуль 2. Олігополія. Основи теорії ігор												
Тема 4. Монополістична конкуренція	11	2	1			8	12	1	1			10
Тема 5 Олігополія	14	4	2			8	14	2	1			11
Тема 6. Основи теорії ігор	14	4	2			8	14	2	1			11
Разом за змістовим модулем 2	39	10	5			24	40	5	3			32

Змістовий модуль 3. Невдачі ринку												
Тема 7. Екстерналії	14	4	2			8	13	1	1			11
Тема 8. Громадські блага	11	2	1			8	12	1				11
Тема 9. Проблема асиметрії інформації	14	4	2			8	13	1	1			11
Разом за змістовим модулем 3	39	10	5			24	38	3	2			33
Усього годин	120	32	16			72	120	14	8			98

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Фірма за умов чистої конкуренції	2
2	Чиста монополія	2
3	Ціноутворення за ринкової влади	2
4	Монополістична конкуренція	1
5	Олігополія	2
6	Основи теорії ігор	2
7	Екстерналії	2
8	Громадські блага	1
9	Проблема асиметрії інформації	2
	Разом	16

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Фірма за умов чистої конкуренції	8
2	Чиста монополія	8
3	Ціноутворення за ринкової влади	8
4	Монополістична конкуренція	8
5	Олігополія	8
6	Основи теорії ігор	8
7	Екстерналії	8
8	Громадські блага	8
9	Проблема асиметрії інформації	8
	Разом	72

7. Методи навчання

Основними методами навчання, що використовуються у процесі викладання навчальної дисципліни “Мікроекономічний аналіз”, є:

- метод передачі і сприйняття навчальної інформації, пробудження наукового інтересу (лекції, презентації);
- метод практичного засвоєння курсу шляхом обговорення теоретичного матеріалу, дискусій та роботи в невеликих групах, розв’язання типових задач, аналізу тестових завдань (практичні заняття);
- метод поточного контролю у формі усного опитування та періодичного складання тестів за тематикою лекційних та практичних занять;
- метод самостійного засвоєння студентами навчального матеріалу у формі опрацювання рекомендованих літературних джерел та ресурсів мережі Інтернет, підготовки до практичних занять і різних видів контролю, виконання завдань для самоконтролю задля конкретизації та поглиблення базових знань, формування необхідних умінь і практичних навичок (самостійна робота);
- методи усного та письмового контролю (практичні заняття і завдання для самоконтролю).

8. Методи контролю

Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали розподіляються таким чином:

- практичні заняття (усне опитування, робота під час практичних та семінарських занять, участь в обговоренні та дискусії): 10% семестрової оцінки, максимальна кількість балів – 10;
- контрольні тестування: 40% семестрової оцінки, максимальна кількість балів – 40;
- іспит: 50% семестрової оцінки, максимальна кількість балів – 50.

Підсумкова максимальна кількість балів – 100.

Академічна доброчесність: очікується, що контрольні роботи студентів будуть виконані ними особисто, без використання навчальної літератури, інших джерел інформації та взаємного консультування. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій чи контрольній роботі студента є підставою для її не зарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом.

Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.

Політика виставлення балів. Враховуються бали набрані під час практичних (семінарських) занять, контрольних тестувань, за виконання самостійної роботи та бали підсумкового тестування. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час практичних занять; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання тощо.

Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота										Підсумковий тест (екзамен)	Сума	
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2				Змістовий модуль 3			50	100	
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9				
6	6	6	6	6	6	5	4	5				

T1, T2 ... 9 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка ECTS	Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою
		Для екзамену
A	90 – 100	відмінно
B	81-89	добре
C	71-80	
D	61-70	задовільно
E	51-60	
FX	21-50	незадовільно з можливістю повторного складання
F	0-20	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Методичне забезпечення

1. Опорний конспект лекцій.
2. Плани семінарських занять.
3. Пакети тестових завдань.
4. Навчальні матеріали у межах електронного курсу на платформі Moodle.

11. Рекомендована література

Основна:

1. Pindyck R.S. Microeconomics / R.S.Pindyck, D.L.Rubinfeld. – 8th ed. – Pearson education Inc. – Boston et al., 2013. – 743 p.
2. McConnell C.R. Economics. Principles, Problems, and Policies / C.R.McConnell, S.L.Brue, Flynn S.M. – 18th ed. – New York etc.: McGraw-Hill / Irwin, 2009. – 785 p.
3. Піндайк Р.С. Мікроекономіка / Р.С.Піндайк, Д.Л.Рубінфелд. – Пер. з англ. – Київ: Основи, 1996. – 646 с.

Додаткова:

1. Ватаманюк О.З. Мікроекономіка: теорія і практикум. Навчальний посібник / О.З.Ватаманюк. – 2-ге вид., доп. і перероб. – Львів: “Інтелект-Захід”, 2007. – 280 с.
2. Економічна теорія: вступ, макроекономіка, мікроекономіка. Навчальний посібник / [З.Г.Ватаманюк, О.З.Ватаманюк, Є.Й.Майовець та ін.] ; за ред. О.З.Ватаманюка. 2-е вид., випр. і доп. – Львів: “Інтелект-Захід”, 2011. – 656 с.
3. Економічна теорія: практикум. Навчальний посібник / [О.Ватаманюк, Є.Майовець, М.Стирський та ін.]; за ред. О.З.Ватаманюка. – Львів: “Інтелект-Захід”, 2010. – 374 с.
4. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка: Навч. посіб.: У 2 кн. / [С.М.Панчишин, П.І.Островерх, В.Б.Буняк та ін.] ; За ред.. С.Панчишина і П.Островерха. – Кн. 2: Мікроекономіка. – 4-те вид., випр. і доп. – К.: Знання, 2006. – 437 с.
5. Косік А.Ф. Мікроекономіка / А.Ф.Косік, Г.Е.Гронтковська. – Київ: Центр навчальної літератури, 2004. – 416 с.
6. Харів Б.Я. Збірник задач з мікроекономіки. Навчальний посібник / Б.Я.Харів. – Рівне, 2003. – 168 с.
7. Верієн Г. Мікроекономіка: проміжний рівень. Сучасний підхід / Г.Верієн. – Пер. з англ. – К.: Лібра, 2006. – 632 с.
8. Длугопольський О.В. Теорія економіки державного сектора. Навчальний посібник / О.В.Длугопольський. – К.: ВД “Професіонал”, 2007. – 592 с.
9. Akerlof G. The Market for Lemons: Quantity Uncertainty and the Market Mechanism / G.Akerlof // The Quarterly Journal of Economics. – 1970. – Vol. 84, № 1. – P. 488–500.
10. Blake T. Returns to Consumer Search: Evidence from eBay / T. Blake, K. Nosko, S. Tadelis // 2016. – 25 p. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nber.org/papers/w22302>
11. Goldfarb A. Digital economics / A. Goldfarb, C. Tucker // 2017. – 89 p. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nber.org/papers/w23684>
12. Milgrom P.R. How Artificial Intelligence and Machine Learning Can Impact Market Design / P.R.Milgrom, S.Tadelis // 2018. – 26 p. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nber.org/papers/w242582>

13. Samuelson L. Game Theory in Economics and Beyond / L.Samuelson // Journal of Economic Perspectives. – 2016. – Vol. 30, № 4. – P. 107–130.
14. Spence M. Signaling in Retrospect and the Informational Structure of Markets /M.Spence // American Economic Review. – 2002. – Vol. 92, № 3. – P. 434–459.
15. Stiglitz J. Information and the Change in the Paradigm in Economics / J.Stiglitz // American Economic Review. – 2002. – Vol. 92, № 3. – P. 460–501.
16. Zingales L. Towards a Political Theory of the Firm / L. Zingales // Journal of Economic Perspectives. – 2017. – Vol. 31, № 3. – P. 113–130.

11. Інформаційні ресурси

1. Бібліотеки:

- а) Львівський національний університет імені Івана Франка (вул. Драгоманова, 11, 19: економічний факультет (пр. Свободи, 18).
- б) бібліотека АН імені В. Стефаника (вул. В. Стефаника).

Ресурси мережі:

1. <http://www.nbu.gov.ua> – бібліотека імені В.Вернадського.
2. <http://www.lsl.lviv.ua/index.php/uk/golovna2/> – сайт бібліотеки АН імені В.Стефаника
3. <https://lnulibrary.lviv.ua/> – сайт бібліотеки Львівського національного університету імені Івана Франка
4. <http://bank.gov.ua> – сайт Національного банку України
5. <http://ukrstat.gov.ua> – сайт Державної служби статистики України
6. <http://worldbank.org> – сайт Світового банку
7. <https://www.aeaweb.org/journals/> – сайт АЕА
8. <https://www.nber.org/> – сайт Національного бюро економічних досліджень США

Автор програми

Д.е.н., проф. О.З.Ватаманюк